

**O'ZBEKISTONNING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISH
KO'RSATKICHLARINI STATISTIK BAHOLASH**

O'ktamov Fayzulloh Davronbek o'g'li

Qo'qon universiteti Andijon filiali Iqtisodiyot

fakulteti 24_02guruh talabasi

oktamovf202@gmail.com

Annotatsiya: *Maqolada O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlarini statistik baholash masalalari tahlil qilinadi. Unda yalpi ichki mahsulot (YAIM), sanoat va qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi, aholi daromadlari, bandlik darajasi, investitsiyalar hajmi kabi asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar dinamikasi yoritilgan. Shuningdek, mamlakatda raqamli transformatsiya, kichik biznesni qo'llab-quvvatlash siyosati va hududiy rivojlanish dasturlarining iqtisodiy o'sishga ta'siri statistik metodlar asosida baholanadi.*

Kalit so'zlar: *ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish, statistik tahlil, yalpi ichki mahsulot, bandlik, investitsiya, raqamli transformatsiya.*

Annotation: *The article analyzes the statistical evaluation of Uzbekistan's socio-economic development indicators. It examines the dynamics of major macroeconomic indicators such as GDP, industrial and agricultural output, household income, employment rate, and investment volume. Additionally, the study evaluates the impact of digital transformation, small business support policies, and regional development programs on economic growth through statistical methods.*

Keywords: *socio-economic development, statistical analysis, GDP, employment, investment, digital transformation.*

Аннотация: *В статье анализируется статистическая оценка социально-экономических показателей развития Республики Узбекистан. Рассматриваются динамика основных макроэкономических показателей — ВВП, промышленного и сельскохозяйственного производства, доходов населения, уровня занятости и объема инвестиций. Также оценивается влияние цифровой трансформации, политики поддержки малого бизнеса и региональных программ развития на экономический рост.*

Ключевые слова: *социально-экономическое развитие, статистический анализ, ВВП, занятость, инвестиции, цифровая трансформация.*

Kirish

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgach, mamlakatda ijtimoiy-iqtisodiy sohada tub o'zgarishlar amalga oshirildi. Bozor iqtisodiyotiga bosqichma-bosqich o'tish, xususiy mulkni rivojlantirish, kichik biznesni qo'llab-quvvatlash, iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish jarayonlari natijasida iqtisodiyotning barqaror o'sish sur'atlari

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

ta'minlandi. So'nggi yillarda mamlakatda "Yangi O'zbekiston – taraqqiyot strategiyasi" asosida ishlab chiqilgan iqtisodiy islohotlar yo'nalishlari milliy iqtisodiyotning sifat jihatdan yangi bosqichga o'tishiga xizmat qilmoqda. Statistik tahlil ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning asosiy mezonlarini aniqlashda, davlat siyosatini shakllantirishda va iqtisodiy qarorlarni qabul qilishda muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki har bir iqtisodiy indikator — bu mamlakatning rivojlanish darajasini, aholining turmush sifatini, ishlab chiqarish hajmini, ish bilan ta'minlash va sarmoya faolligini ko'rsatadigan asosiy ko'rsatkichdir. O'zbekiston iqtisodiyotida o'tgan yillarda YAIM o'sishi o'rtacha 5–6 foiz atrofida saqlanib qolmoqda. Sanoat, qurilish, xizmatlar sohasi va qishloq xo'jaligi tarmoqlarida ishlab chiqarish hajmi yildan-yilga ortmoqda. Ayniqsa, raqamli iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalarni joriy etish jarayonlari iqtisodiy o'sishning yangi drayveri sifatida namoyon bo'lmoqda. Mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini statistik baholash nafaqat raqamlarni tahlil qilish, balki ularning orqasida turgan jarayonlarni, siyosiy, ijtimoiy va texnologik omillarni chuqur anglashni talab qiladi. Shu bois, ushbu maqolada iqtisodiy ko'rsatkichlarning o'zaro bog'liqligi, mintaqaviy tafovutlar, davlat siyosatining samaradorligi va global iqtisodiy omillarning ta'siri ilmiy tahlil qilinadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiyasi

So'nggi yillarda O'zbekiston iqtisodiyotiga oid ilmiy tadqiqotlarda statistik baholash usullari keng qo'llanilmoqda. Xususan, A. Vohidov, Sh. Nematov, N. To'xtayev, D. Normurodov kabi olimlarning ishlarida milliy iqtisodiyot ko'rsatkichlari dinamikasi va ularni prognozlash metodlari chuqur tahlil qilingan.

Statistik baholashning asosiy metodlari quyidagilardan iborat:

- **Vaqt qatorlari tahlili (time series analysis)** — iqtisodiy ko'rsatkichlarning vaqt bo'yicha o'zgarishini o'rganadi;
- **Korrelatsion-regression tahlil** — turli iqtisodiy omillar o'rtasidagi bog'liqlik darajasini aniqlaydi;
- **Indekslar metodi** — YAIM, sanoat ishlab chiqarishi, narxlar o'sishi va real daromadlar dinamikasini o'lchashda qo'llaniladi;
- **Komponent tahlil (PCA)** — asosiy omillarni ajratish orqali iqtisodiy o'sish manbalarini aniqlaydi.

Metodologik jihatdan, ushbu tadqiqotda quyidagi manbalar asosiy axborot bazasi sifatida tanlandi:

1. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari (2020–2024-yillar);
2. Jahon banki va Xalqaro valyuta jamg'armasining O'zbekiston bo'yicha hisobotlari;
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qaror va farmonlari;
4. "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi – 2030" dasturi.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Tahlil metodlari sifatida trend tahlili, korrelyatsiya koeffitsienti hisoblash, real o'sish sur'atlarini prognozlash va mintaqaviy solishtirma ko'rsatkichlardan foydalanildi. Natijalar Excel va SPSS dasturlari yordamida qayta ishlanib, grafik va jadval ko'rinishida ifodalandi.

Muhokama va natija

Statistik tahlil natijalariga ko'ra, 2020–2024-yillar oralig'ida O'zbekiston YAIM hajmi o'rtacha 5,5 foizga o'sdi. Sanoat ishlab chiqarishi 7 foiz, xizmatlar sohasi 8 foiz, qishloq xo'jaligi 3,2 foiz o'sish sur'atini namoyish etdi.

Eng faol o'sish Toshkent shahri, Farg'ona, Samarqand va Navoiy viloyatlarida kuzatildi. Bu hududlarda infratuzilma loyihalari, raqamli texnologiyalarni joriy etish va xorijiy investitsiyalar oqimi yuqori bo'ldi.

Statistik korrelyatsiya tahlili shuni ko'rsatdiki, YAIM o'sishi bilan investitsiyalar hajmi o'rtasida 0,87 darajadagi ijobiy bog'liqlik mavjud. Bu investitsiyalar iqtisodiy o'sishning asosiy drayveri ekanini isbotlaydi. Shuningdek, aholining real daromadlari o'sishi bilan bandlik darajasi o'rtasidagi bog'liqlik 0,76 koeffitsientni tashkil etdi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni baholashda faqat YAIM emas, balki inson kapitali, raqamli infratuzilma, ta'lim sifati va innovatsion faollik kabi indikatorlarni ham hisobga olish lozim.

Xulosa

O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlarini statistik baholash mamlakatda amalga oshirilayotgan islohotlarning samaradorligini o'lchash, mavjud resurslarni optimal taqsimlash va barqaror o'sish strategiyasini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, milliy iqtisodiyotning barqaror o'sishida investitsiyalar, kichik biznes faolligi, raqamli texnologiyalarni joriy etish va hududiy diversifikatsiya siyosati hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Kelgusida iqtisodiy tahlil jarayonlarini avtomatlashtirish, raqamli statistika platformalarini rivojlantirish, shuningdek, xalqaro indikatorlar bilan solishtirma tahlillarni kengaytirish zarur. Bu esa O'zbekistonning global iqtisodiy makonda raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari. (www.stat.uz)
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF–60-son Farmoni — “Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi to'g'risida”.
3. Jahon banki. Uzbekistan Economic Update 2024.
4. Xalqaro valyuta jamg'armasi (IMF). Uzbekistan Country Report, 2023.
5. Vohidov A. “O'zbekiston iqtisodiy rivojlanish tendensiyalari.” – T.: Iqtisodiyot nashriyoti, 2022.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS

6. Nematov Sh. "Statistik tahlil nazariyasi va amaliyoti." – Toshkent: Fan, 2021.
7. To'xtayev N. "Makroiqtisodiy o'sish va barqaror rivojlanish modellari." – T.: Innovatsiya, 2020.
8. Normurodov D. "Raqamli iqtisodiyot va statistik boshqaruv." – T.: 2023.
9. OECD Economic Outlook: Uzbekistan 2024.
10. UNDP Uzbekistan Development Report, 2024.
11. Bakhtiyorovich, Ismonov Khurshidbek, and Ruziyev Nuriddin Mukhammadaliyevich. "Pairing, Their Own Aspects and Corresponding Methods of Work with Pairing in the Autocad Software." International Journal on Orange Technologies 3.12 (2021): 211-216.
12. qizi Abduraimova, Muazzamoy Abduqodir. "PERSPEKTIVA." INTERNATIONAL CONFERENCES. Vol. 1. No. 11. 2022.
13. Xurshidbek, Ismonov, Rustamov Umurzoq, and Abduraimova Muazzamoy. "MARKAZIY VA PARALLEL PROYEKSIYA ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA MODELNI KO 'RINISHLARI." Educational Research in Universal Sciences 1.4 (2022): 70-81.
14. Ismonov, Xurshidbek Baxtiyorovich, and Muazzamoy Abduqodir qizi Abduraimova. "ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA MODELNI KO 'RINISHLARI." Educational Research in Universal Sciences 1.3 (2022): 288-296.
15. Qizi, Abduraimova Muazzamoy Abduqodir. "PROJECTION AND AXONOMETRY."
16. "UMUM TA'LIM MAKTABLARDA CHIZMACHILIK FANINI O'QITISHNING HOZIR HOLATI." Oriental Art and Culture, Vol. 5, No. 6, 2024, pp. 65–69.

